

Секция 1. Тестовые задания [30 баллов].

1. Кто из перечисленных исследователей прошел водным путем по реке Касикьяре между бассейнами Амазонки и Ориноки?
 - A.** Александр фон Гумбольдт
 - B.** Георг Генрих фон Лангсдорф
 - C.** Николай Иванович Вавилов
 - D.** Чарльз Дарвин

2. В какой тройке городов 21 декабря Солнце в истинный полдень находится близко к зениту?
 - A.** Дакка, Гавана, Маскат
 - B.** Куско, Порт-Морсби, Дар-эс-Салам
 - C.** Алис-Спрингс, Сан-Паулу, Уолфиш-Бей
 - D.** Окленд, Сантьяго, Порт-Элизабет

3. Территория какого из четырех островов наиболее удалена от любого другого участка суши на планете?
 - A.** Буве
 - B.** Вознесения
 - C.** Кергелен
 - D.** Питкэрн

4. В какой из четырех пустынь самая высокая плотность населения?
 - A.** Деште-Кевир
 - B.** Намиб
 - C.** Малый Нефуд
 - D.** Тар

5. Что общего у всех постоянных членов Совета Безопасности ООН?
 - A.** Все они принадлежат к ОПЕК
 - B.** Все они принимали чемпионат мира по футболу
 - C.** Все они обладают ядерным оружием
 - D.** Все они вторглись в Уругвай

6. Выберите тройку стран, НЕ имеющих непосредственного выхода к морю:
 - A.** Австрия, Боливия, Ботсвана
 - B.** Афганистан, Мали, Уругвай
 - C.** Боливия, Конго, Монголия
 - D.** Парагвай, Румыния, Судан

7. В какой из четырех стран на тысячу жителей приходится больше всего автомобилей?

- A.** Германия
 - B.** Швеция
 - C.** Австралия
 - D.** Япония
8. В какой из четырех стран доля промышленности в структуре ВВП превышает 50%?
- A.** Алжир
 - B.** Замбия
 - C.** Лесото
 - D.** Экваториальная Гвинея
9. В честь какого города назван химический элемент Лютеций?
- A.** Люксембург
 - B.** Париж
 - C.** Рим
 - D.** Стокгольм
10. Какой из четырех объектов также известен как море Кортеса?
- A.** Гуаякильская впадина
 - B.** Калифорнийский залив
 - C.** Ла-Платская дельта
 - D.** Панамский канал
11. В каком из эпох четвертичного периода сформировалась долина Боровое?
- A.** Плейстоцен
 - B.** Голоцен
 - C.** Плиоцен
 - D.** Миоцен
12. Какой из этих китайских городов находится в Маньчжурии?
- A.** Лхаса
 - B.** Харбин
 - C.** Шэньчжэнь
 - D.** Шанхай
13. Какой остров по причине больших запасов нефти оспаривается между странами Колумбия и Венесуэла?
- A.** Гранада
 - B.** Аруба
 - C.** Маргарита
 - D.** Лос-Монхес
14. К 14. Какой из следующих стран возглавил город Макао до его отзыва Китаем в 1999 году?
- A.** Португалия
 - B.** Дания
 - C.** Франция
 - D.** Великобритания

15. Шри-Ланка находится ближе всего к какому штату Индии?
- A. Химачал-Прадеш
 - B. Гуджарат
 - C. Тамилнанду
 - D. Ассам
16. Какие языки часто используют в речи Мозамбик, Гвинея-Бисау и Ангола?
- A. Испанский
 - B. Итальянский
 - C. Русский
 - D. Португальский
17. Какая река является домом для множества водопадов, известных как катаракты, которые имеют исторически затрудненное судоходство вверх по реке от Асуана?
- A. Делавер
 - B. Нил
 - C. Амазонка
 - D. Обь
18. Каковы преимущества географического расположения Эфиопии?
- A. Непосредственный выход к морю
 - B. Расположен приток трансграничных рек
 - C. Многоконфессиональность
 - D. Расположение вблизи горячей точки
19. Выберите правильно вариант ответа, в котором представлены две страны, одновременно входящие в число семи самых крупных по территории и десяти самых крупных по численности населения:
- A. Китай и Индонезия
 - B. Австралия и Бангладеш
 - C. Бразилия и Нигерия
 - D. Китай и Бразилия
20. Что общего между Сан-Марино и Лесото?
- A. Оба выходят к морю без препятствий
 - B. Оба считаются международными центрами силы в Олимпийской стрельбе из лука
 - C. Оба они были возглавлены диктатурами партии Зеленых в 1960-х годах
 - D. Оба они полностью окружены одной другой страной
21. Снежная шапка какой африканской горы вскоре может исчезнуть из-за глобального потепление?
- A. Килиманджаро
 - B. Кения
 - C. Синай
 - D. Марракеш
22. В Какую страну Джордж Буш-младший не назвал частью "оси зла"?
- A. Иран
 - B. Ботсвана

- C. Ирак
- D. Северная Корея

23. Какая из перечисленных городских агломераций является наиболее крупной по численности населения?

- A. Сеул
- B. Мексика
- C. Токио
- D. Нью-Йорк

24. Для какой из перечисленных стран характерен миграционный прирост населения?

- A. Великобритания
- B. Бангладеш
- C. Индия
- D. Украина

25. Почему канадский остров Манитулен в озере Гурон считается таким особенным?

- A. Здесь обитает самая южная популяция полярных медведей в мире
- B. Это единственная часть Северной Америки, которая когда-то принадлежала Османской империи
- C. Это самый большой остров находящийся в озере на земле
- D. Там родился Бибер, и его дом недавно стал местом паломничества

26. Какая из перечисленных стран не входит в состав ОПЕК?

- A. Венесуэла
- B. Бахрейн
- C. Индонезия
- D. Ливия

27. В какой из перечисленных стран ВВП на душу населения наименьший?

- A. Германия
- B. Эквадор
- C. Республика ЧАД
- D. Бельгия

28. Определите примерную высоту горы, если известно, что у ее подножия температура воздуха составила $+20^{\circ}\text{C}$, а на ее вершине -10°C :

- A. 1,2 км
- B. 5 км
- C. 15 км
- D. 500 м

29. Чему будет равен коэффициент увлажнения территории, если известно, что уровень суммарной радиации составляет 90 кКал/см^2 в год, годовое количество осадков равно 600 мм, уровень испаряемости 600 мм/год:

- A. 0,15
- B. 6,7
- C. 1

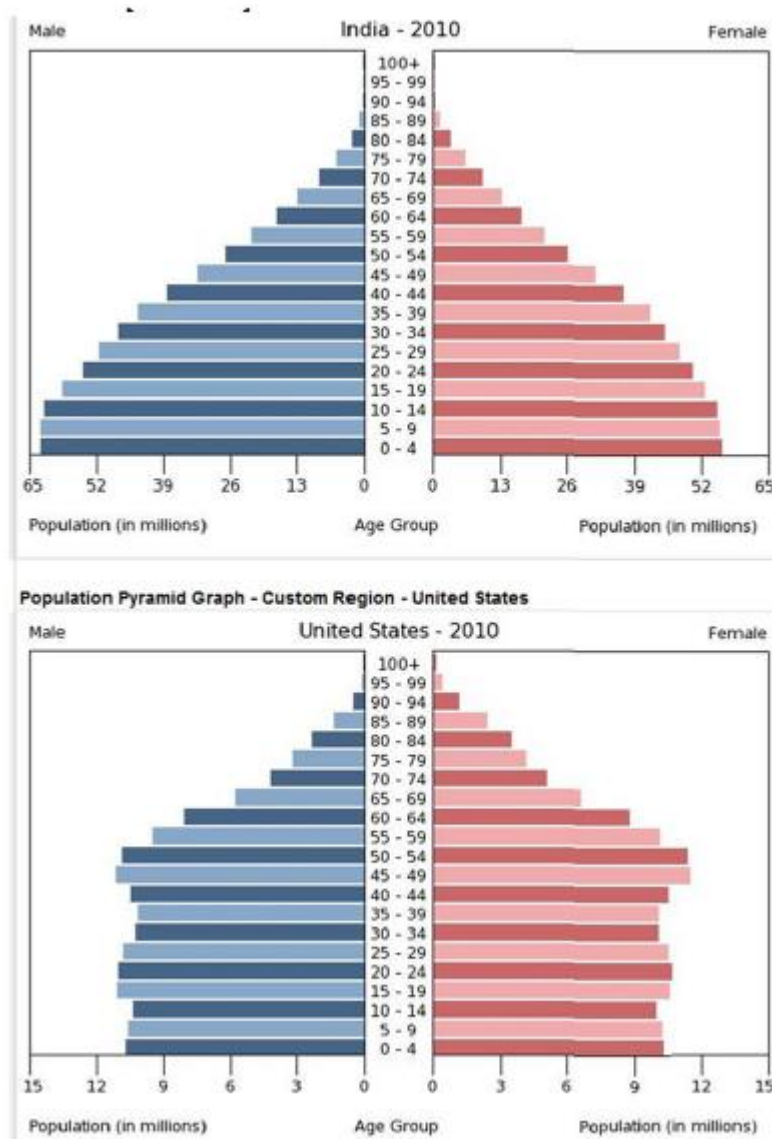
D. 63000

30. В каком из вариантов присутствуют самые «молодые» члены ЕС?
- A. Болгария, Румыния
 - B. Австрия, Финляндия, Швеция
 - C. Испания, Португалия
 - D. Венгрия, Кипр, Латвия, Литва, Мальта, Польша, Словакия, Словения, Чехия, Эстония

Секция 2. Практические задания.

Задача 1. Демография [10 баллов].

Используйте диаграммы на картинке 1 и слова из банка слов ниже, чтобы выполнить следующие действия. Не все слова в банке слов используются. Некоторые слова могут быть использованы несколько раз. Слова можно склонять.

Картинка 1

Банк слов: Индия, Соединенные Штаты Америки, женщины, мужчины, быстрее, медленнее, больше, меньше, увеличение, уменьшение.

1. [5 балла] Согласно диаграммам, население _____ больше, чем в _____. Судя по форме графиков, население Соединенных Штатов растет _____, чем население Индии. В США рождаемость _____, в то время как в Индии рождаемость _____.

2. [5 балла] Ответьте на следующие вопросы, указав True(Правдивый) или False (Ошибочный) для каждого утверждения.

- a) В большинстве возрастных групп Индии женщин больше, чем мужчин. T F
- b) Население Индии растет очень медленно. T F
- c) И в Соединенных Штатах, и в Индии мужчины с большей вероятностью доживают до 80 лет. T F
- d) Средний возраст в Америке меньше, чем средний возраст в Индии. T F
- e) В США примерно равное количество мужчин и женщин. T F

Задача 2. Горные системы [16 баллов].

Горная система — это горы (или их крупная часть), объединенные территориально, имеющие общую причину происхождения и обладающие морфологическим единством. Горная система состоит из совокупности горных хребтов, горных массивов, нагорий, межгорных впадин и долин, а по миру из основных систем выделяют порядка 20 наименований.

Ниже представлены описания горных систем, благодаря которым вам необходимо дать названия странам на которых расположены высшие точки систем, а также сопоставить заранее данные высшие точки с высотой выбранной горной системы.

ПРИМЕЧАНИЕ: Страны могут повторяться, их может быть два, а также они могут и вовсе не быть. Расставьте все горные системы в порядке указанном в таблице по высоте высших точек. Последняя система высшая точка делится между двумя странами.

Горная система №1: Восточное нагорье является самым значительным горным хребтом в своей стране и входит в пятерку по протяженности сухопутных хребтов в мире. Он простирается более чем на 3500 километров от острова Дауан в известном проливе на северо-востоке страны у северной оконечности полуострова, далее проходит по всей длине восточного побережья через штат названный в честь родины народа валлийцев, поворачивает на Запад, прежде чем окончательно раствориться в центральной равнине у Грэмпианс в штате именующимся в честь королевы Великобритании. Ширина этого хребта варьируется от примерно 160 км до более чем 300 км. В этом районе расположены большие голубые горы, тропические леса Гондваны и влажные тропики районов Всемирного наследия.

Горная система №2: Горная система представляет собой большую систему горных хребтов, расположенных в Центральной Азии. Его самая низкая точка-Турфанская впадина, которая находится на 154 м (505 футов) ниже уровня моря. Одно из самых ранних

исторических упоминаний об этих горах может быть связано со словом сюнну Цилянъ . Согласно Танскому историку Янь Шигу, Qilian-это слово сюнну, обозначающее небо или небеса, соответственно название системы означают Горы неба или Небесная гора. Название на китайском языке, скорее всего, является прямым переводом традиционного киргизского названия гор -Тэнир. Эти горы являются священными в Тенгризме, и его вторую по высоте вершину можно перевести как " Повелитель духов".

Горная система №3: Данная система - это самый длинный континентальный горный хребет в мире, образующий непрерывное нагорье вдоль западного края родины инков. Этот хребет имеет длину 7000 км, ширину от 200 до 700 км (самый широкий между 18° Южной и 20° южной широты) и среднюю высоту около 4000 м (13 000 футов). Они простираются с севера на юг через семь стран. По своей длине горная система разделена на несколько хребтов, разделенных промежуточными впадинами. В этой системе расположено несколько высоких плато, на некоторых из которых расположены такие крупные города, как Кали, Арекипа, Медельин, Букараманга, Мерида. Плато Альтиплано - второе по высоте после Тибетского плато в мире. Эти хребты, в свою очередь, сгруппированы в три основных подразделения, основанных на климате: тропические горы, сухие горы и влажные горы.

Горная система №4: В этом горном хребте очень много сталактитных пещер. Впервые они появились на ордовике 480 миллионов лет назад. Прежде чем они подвергались естественной эрозии, они достигали высоты, подобной альпийской. Горная цепь является препятствием для движения с востока на Запад, так как она образует ряд переходных хребтов и долин, расположенных с востока на Запад, напротив многих магистралей и железных дорог. Геологическая деятельность страны выделила, что эта гора состоит из нескольких физико-географических районов. Это: горы Акадии, морская равнина, горы Нотр-Дам и Мегантик, синие хребты, долины и хребты, долина Сент-Лоуренс, внутренний Устюрт, провинция Новой Англии и районы Адирондака.

Горная система №5: Это горная система - состоит из двух малых горных систем. А также каркас вулканической дуги, составляющий восточную половину огневого кольца Тихого океана. Эта цепочка хребтов, пересекающихся с севера на юг и параллельных хребтов, начинается с хребта Аляска и хребта Брукс в Аляске и переходит через Юкон в Британскую Колумбию Канады. Вместе с параллельными горами Колумбии и береговыми хребтами горы и островов основной пояс Скалистых гор продолжается через британскую Колумбию и остров Ванкувер. В части системы в Соединенных Штатах Америки входят скалистые горы, каскады и различные небольшие береговые хребты.

Горная система №6: Это горный хребт, состоящий из осадочных горных пород, простирающихся через весь континент (в основном осадочные) в северной части Земли Виктория от мыса Адара до земли Коутса. Эти горы разделяют материк на восточные и западные части. Они часто включают ряд отдельных названных горных групп, разделяемых на малые хребты. Впервые в 1841 году Джеймс Кларк Росс увидел этот хребт в месте, где позже назывался ледник Росс. Вершины каменные и сухие долины являются немногих мест на материке, не покрытых льдом, самая высокая из которых превышает 4500 метров (14800 футов) над уровнем моря. Сухие массивы Мак-Мердо расположены рядом с проливом Мак-Мердо и включают особое природное явление. Это явление - ландшафты, свободные от снега

и льда из-за чрезвычайно ограниченного количества осадков и абляции льда в долинах. Изолированные вершины, окруженные льдом, называются нунатаками.

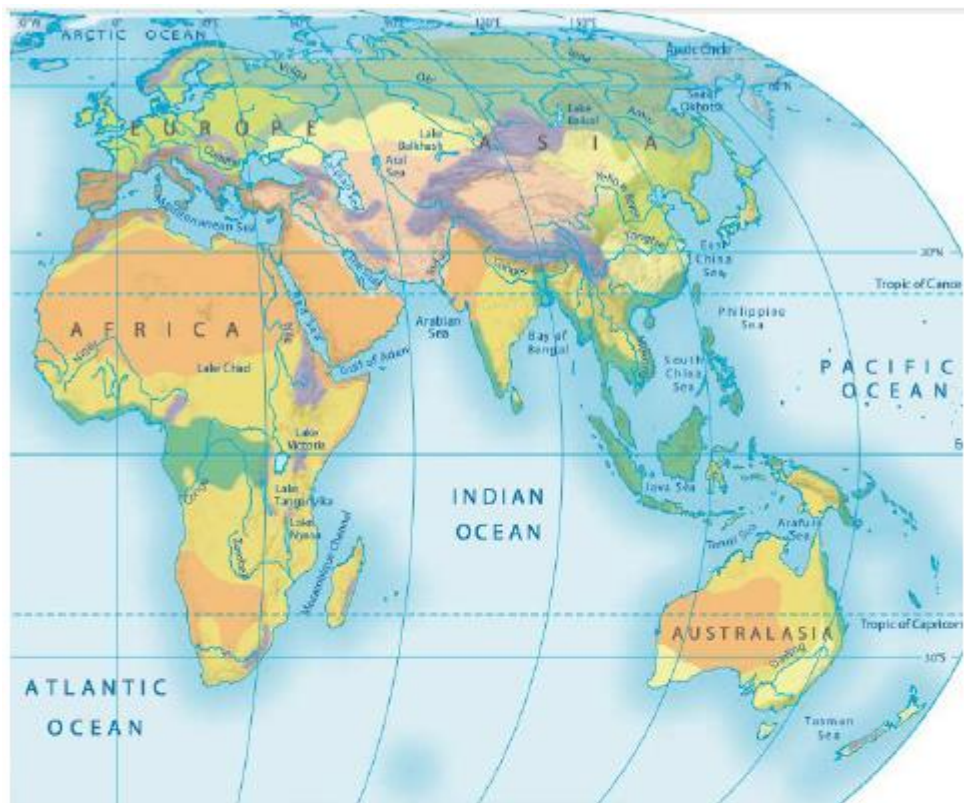
Горная система №7: Эти горы - одна из самых длинных горных цепей в Азии, длина которого превышает 3000 километров. В широком смысле эта цепочка составляет северную часть Тибетского плато на юге бассейна Тарим. Точные размеры варьируются в этом диапазоне. В древнем источнике указывается, что горная система использовалась для обозначения горного пояса, проходящего через центр Китая, с горами: Золотой Таг, Цилян и Цинь. Именно этот источник считает, что этот горный хребт является частью, образующей хребт южной стороны бассейна Тарим, а затем продолжается к востоку на юге Алтын Тага. Сыма Цянь (китайский историк) пишет, что император Сяоу-Ди отправил людей, чтобы найти исток Желтой реки и присвоил название этой горной системе в зависимости от этой реки. Это название возникло в классическом китайском тексте как "полумифическое место" классика гор и морей.

Страны	Горная система	Высшая точка	Высота, м
			6960
			6193
			4530
			2230
			7723
			2037
			7439

Оценка: при правильном определении страны - 0,6875 (max – 5,5 баллов), при правильном определении горной системы - 0,5 (max – 3,5 балла), при правильном определении максимальной точки – 1 (max – 7 баллов). Всего 16 баллов.

Задача 3. Работа с картами [14 баллов].

Используйте карту на картинке 2 и слова из банка слов ниже, чтобы выполнить следующие действия. Не все слова в банке слов используются. Некоторые слова могут быть использованы несколько раз. Слова можно склонять.

Key
World biomes (ecosystems)

	Polar
	Tundra
	Coniferous forest
	Temperate deciduous forest
	Temperate grassland
	Mediterranean
	Savanna
	Tropical rainforest
	Hot desert
	Cold desert
	Mountain

Картинка 2

Банк слов: Тундра, Саванна, умеренный лес, тропический лес, Калахари, Арабские, Каракумы, Патагония, суровое, мягкое, сухое, влажное, Средиземноморье, Россия, Австралия, Англия, жаркое, холодно, ясно, облачно, Франция, Китай, Гоби, Сахара.

1. [5 балла] На этой карте показаны очень большие пустынные районы. В Северной Африке преобладает жаркий пустынный регион, известный как _____, в то время как _____ пустыня занимает большую часть одноименного западноазиатского полуострова. Великая Виктория и Великие песчаные пустыни можно найти в _____. Основные холодные пустынные районы Центральной Азии включают _____ и _____.

2. [4 балла] Пиренейский полуостров и Италия находятся преимущественно в пределах _____ биома, как и северное побережье Африки. Этот биом обычно имеет _____ зиму и _____ и _____ условия летом.

3. [2 балла] Северная часть _____ содержит как тундровые, так и хвойные лесные биомы. На западном побережье Индии расположен биом _____.

4. [3 балла] Ответьте на следующие вопросы о биоме тундры, указав True(Правдивый) или False (Ошибочный) для каждого утверждения:

- a) Деревья обычно встречаются по всему биому тундры. T F
- b) Биомы тундры обладают очень высоким биологическим разнообразием по сравнению с другими биомами. T F
- c) В результате солифлюкции вечной мерзлоты высвобождает захваченный углекислый газ. T F

Задача 4. Расчеты [10 баллов].

Напишите свои методы решения и ответ по заданным ниже трем задачам:

1. Определите точное время в нулевом меридиане, если при 180 градусах Меридиана 14 часов по местному времени? [3 балла]

2. Расстояние между железнодорожной станцией и карьером на плане масштаба 1:450 000 составляет 2,6 м. Во втором плане это расстояние составляет 7,8 см. Какой масштаб второго плана? [4 балла]

3. Каков масштаб плана, если на уличном плане длиной 2 км обозначается линией длиной 8 см? [3 балла]

Задача 5. Страны [20 баллов].

Найдите названия государств по их описаниям и пройдите по всем 7 пунктам.

1) [2 балла] Эта страна находится в центре материка. Ее столица расположена на самой окраине страны. 10 процентов населения страны составляют люди, которые говорят на совершенно ином языке. Высшая точка имеет высоту в 8412 фут.

2) [2 балла] Это государство имело свою морскую империю на побережье Индийского океана. Название столицы совпадает с названием одной известной вонючей специи. Большую часть страны занимают пустыни, и возле побережья есть невысокие горы. На юге страны в горах обитают люди, говорящие на других языках, а также там находится единственное влажное место страны, где возможно земледелие.

3) [2 балла] Население этой страны составляет немногим больше населения Казахстана. На его окраине расположено третье по величине озеро своей части света, которое иногда называют названием страны, а на его территории много золота.

4) [2 балла] Большую часть страны занимают равнины, но на окраине страны находятся высочайшие горы своего материка. На их другой стороне находится страна, с которой эта огромная страна делит остров на юге. Население составляет меньше ста миллионов.

5) [2 балла] Эту страну называют страной картофеля, и она граничит с другой картофельной страной. Имеет выход к морю и к заливу который назван именем крупного города в этой стране. Эта страна пыталась колонизировать Америку.

6) [2 балла] Эта страна испытывает острый недостаток пресной воды, плотно населена и имеет территориальный спор с соседней страной, которая говорит на другом языке.

7) **После обнаружения скрытых стран** охарактеризуйте страны, которые выходят при сопоставлении заглавных букв в их названиях, с помощью 3 предложений. Не забудьте соблюдать последовательность.

а) Страна, состоящая из заглавных букв всех 6 скрытых стран. [1 балл] + [3 балла к характеристике]

б) Страна, состоящая из заглавных букв последних 4 скрытых стран. [1 балл] + [3 балла к характеристике]

В общем: 100 баллов.

Вы закончили олимпиаду!

Секция 1. Тест тапсырмалары [30 балл].

1. Төмендегі зерттеушілердің қайсысы Амазонка мен Ориноко бассейндері арасындағы Касикьяра өзені бойындағы су жолымен өтті?
 - A. Александр фон Гумбольдт
 - B. Георг Генрих фон Лангсдорф
 - C. Николай Иванович Вавилов
 - D. Чарльз Дарвин

2. 21 желтоқсанда қай үш қалада күн нағыз түте Зенитке жақын орналасады?
 - A. Дакка, Гавана, Маскат
 - B. Куско, Порт Морсби, Дар-эс-Салам
 - C. Алис-Спрингс, Сан-Паулу, Уолфиш-Бей
 - D. Окленд, Сантьяго, Порт-Элизабет

3. Төрт аралдың қайсысының территориясы ғаламшардағы кез-келген құрлықтан ең алыс?
 - A. Буве
 - B. Вознесения
 - C. Кергелен
 - D. Питкэрн

4. Берілген төрт шөлдің қайсысында халықтың тығыздығы ең жоғары?
 - A. Деште-Кевир
 - B. Намиб
 - C. Кіші Нефуд
 - D. Тар

5. БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің барлық тұрақты мүшелеріне ортақ қасиет қандай?
 - A. Олардың барлығы ОПЕК-ке жатады
 - B. Олардың барлығы футболдан әлем чемпионатын қабылдады
 - C. Олардың барлығында ядролық қару бар
 - D. Олардың барлығы Уругвайға басып кірді

6. Теңізге тікелей шыға алмайтын елдердің үштігін таңдаңыз:
- A. Австрия, Боливия, Ботсвана
 - B. Ауғанстан, Мали, Уругвай
 - C. Боливия, Конго, Моңғолия
 - D. Парагвай, Румыния, Судан
7. Төрт елдің қайсысында мың тұрғынға ең көп автомобильден келеді?
- A. Германия
 - B. Швеция
 - C. Австралия
 - D. Жапония
8. Берілген төрт елдің қайсысында ЖІӨ құрылымындағы өнеркәсіп үлесі 50% - дан асады?
- A. Алжир
 - B. Замбия
 - C. Лесото
 - D. Экваторлық Гвинея
9. Лютеций химиялық элементі қай қаланың құрметіне қойылған?
- A. Люксембург
 - B. Париж
 - C. Рим
 - D. Стокгольм
10. Берілген төрт нысанның қайсысы Кортес теңізі ретінде танымал?
- A. Гуаякиль ойысы
 - B. Калифорния шығанағы
 - C. Ла-Плата атырабы
 - D. Панама каналы
11. Бурабай алқабы төрттік кезеңнің қандай геологиялық дәуірінде пайда болған?
- A. Плейстоцен
 - B. Голоцен
 - C. Плиоцен
 - D. Миоцен

12. Төмендегі Қытай қалаларының қайсысы Маньчжурияда орналасқан?
- A.** Лхаса
 - B.** Харбин
 - C.** Шэньчжэнь
 - D.** Шанхай
13. Колумбия мен Венесуэла елдері арасында мұнай қорының көп болуына байланысты қай арал даулы арал ретінде саналады?
- A.** Гранада
 - B.** Аруба
 - C.** Маргарита
 - D.** Лос-Монхес
14. Макао қаласын 1999 жылы Қытай оны қайтарып алғанға дейін төмендегі елдердің қайсысы басқарды?
- A.** Португалия
 - B.** Дания
 - C.** Франция
 - D.** Ұлыбритания
15. Шри-Ланка Үндістанның қай штатына жақын орналасқан?
- A.** Химачал-Прадеш
 - B.** Гуджарат
 - C.** Тамилнанду
 - D.** Ассам
16. Мозамбик, Гвинея-Бисау және Анголада қай тілді сөйлеуде жиі қолданады?
- A.** Испан
 - B.** Итальян
 - C.** Орыс
 - D.** Португал
17. Асуан өзенінен жоғары қарай қиындаған кеме қатынасын тудыратын, катаракта ретінде танымал өзенді ата
- A.** Делавер
 - B.** Нил
 - C.** Амазон

D. Обь

18. Эфиопияның географиялық орналасуының артықшылығы қандай?

- A.** Теңізге тікелей шыға алуы
- B.** Таншекаралық өзендердің бастуы орналасқан
- C.** Көп ұлттылық
- D.** Ыстық нүктеге жақын орналасуы

19. Бір уақытта аумағы бойынша үлкен сегіздікке де және халық саны бойынша ең жоғары ондыққа да кіретін екі елді таңдаңыз:

- A.** Қытай мен Индонезия
- B.** Аустралия мен Бангладеш
- C.** Бразилия мен Нигерия
- D.** Қытай мен Бразилия

20. Сан-Марино мен Лесото арасында қандай ортақ ұқсастық бар?

- A.** Екеуі де теңізге кедергісіз шығады
- B.** Екеуі де олимпиадалық садақ атудағы халықаралық күш орталықтары болып саналады
- C.** Олардың екеуін де 1960 жылдары Жасылдар партиясының диктатуралары басқарды
- D.** Екеуі де бір басқа елмен қоршалған

21. Жаһандық жылынудың салдарынан қандай Африка тауындағы қар жамылғысы жоғалып кетуі мүмкін?

- A.** Килиманджаро
- B.** Кения
- C.** Синай
- D.** Марракеш

22. Джордж Буш қай елді "зұлымдық осінің" бөлігі деп атаған жоқ?

- A.** Иран
- B.** Ботсвана
- C.** Ирак
- D.** Солтүстік Корея

23. Төмендегі қалалық агломерациялардың қайсысы халық саны бойынша ең үлкен болып табылады?

- A. Сеул
- B. Мексика
- C. Токио
- D. Нью-Йорк

24. Берілген елдердің қайсысына механикалық өсім тән?

- A. Ұлыбритания
- B. Бангладеш
- C. Үндістан
- D. Украина

25. Неліктен Гурон көліндегі канадалық Манитулен аралы ерекше болып саналады?

- A. Мұнда әлемдегі полярлық аюлардың ең оңтүстіктегі популяциясы тұрады
- B. Бұл бір кездері Осман империясына тиесілі Солтүстік Американың жалғыз бөлігі
- C. Бұл ғаламшардағы көлде орналасқан ең үлкен арал
- D. Бибер сол жерде дүниеге келді және оның үйі жақында мінәжат орнына айналды

26. Төмендегі елдердің қайсысы ОПЕК құрамына кірмейді?

- A. Венесуэла
- B. Бахрейн
- C. Индонезия
- D. Ливия

27. Төмендегі елдердің қайсысында жан басына шаққандағы ЖІӨ-нің үлесі ең аз?

- A. Германия
- B. Эквадор
- C. ЧАД Республикасы
- D. Бельгия

28. Тау етегіндегі ауа температурасы $+20^{\circ}\text{C}$, ал тау шыңында -10°C көрсетсе, таудың шамамен биіктігін анықтаңыз:

- A. 1,2 км

- B. 5 км**
- C. 15 км**
- D. 500 м**

29. Егер жалпы радиация деңгейі жылына 90 кКал / см², жауын-шашынның жылдық мөлшері 600 мм, булану деңгейі жылына 600 мм болса, онда аумақтың булану коэффициентін табыңыз:

- A. 0,15**
- B. 6,7**
- C. 1**
- D. 63000**

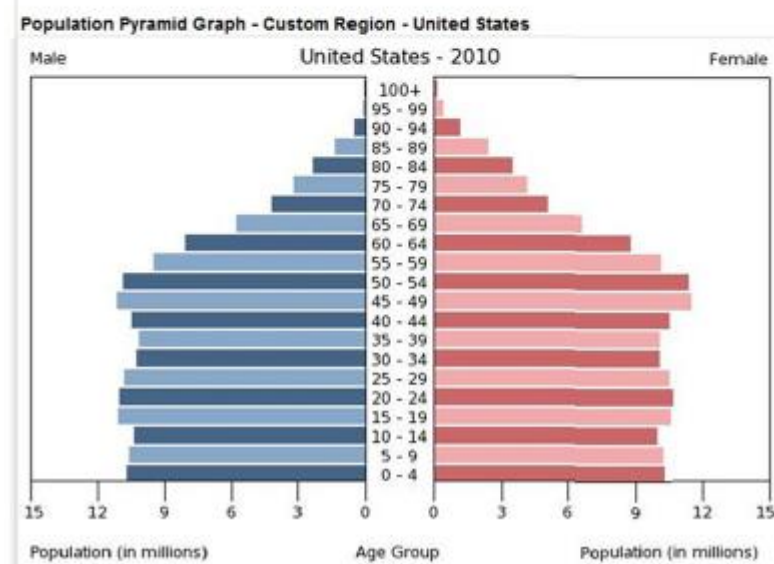
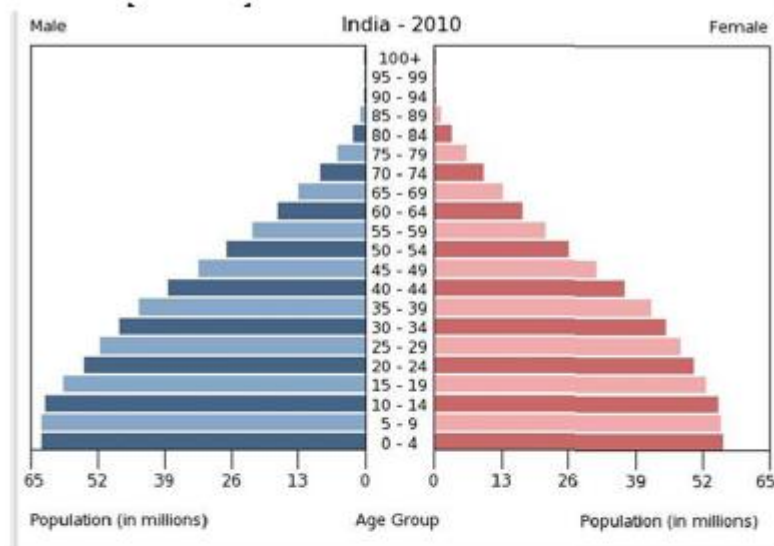
30. ЕО-ның ең "жас" мүшелері қандай нұсқаларда көрсетілген?

- A. Болгария, Румыния**
- B. Австрия, Финляндия, Швеция**
- C. Испания, Португалия**
- D. Венгрия, Кипр, Латвия, Литва, Мальта, Польша, Словакия, Словения, Чехия, Эстония**

Секция 2. Практическалық тапсырмалар.

Тапсырма 1. Демография [10 балл].

1. Төмендегі сұрақтарға жауап беру үшін 1-суреттегі диаграммаларды және төмендегі сөздер банкіндегі сөздерді қолданыңыз. Сөздер банкіндегі барлық сөздер қолданылмайды. Кейбір сөздерді бірнеше рет қолдануға болады. Сөздерге жалғау жалғауға болады.

1 сурет

Сөздер банкі: Үндістан, Америка Құрама Штаттары, әйелдер, ерлер, жылдам, баяу, көп, аз, төмендеу, арту.

1. [5 балл] Диаграммаларға сәйкес, _____ халқы _____ қарағанда көп. Графиктердің формасына сүйенсек, Америка Құрама штаттарының халқы Үндістан халқына қарағанда _____ өсуде. АҚШ-та туу көрсеткіші _____, ал Үндістанда туу көрсеткіші _____.

2. [5 балл] Әрбір тұжырымды оқып, оның дұрыс-бұрыстығын True(шынайы) немесе False (қате) арқылы белгілеңіз.

- a) Үндістанның көптеген жас топтарында ерлерге қарағанда әйелдер көп. T F
- b) Үндістан халқы өте баяу өсуде. T F
- c) Америка Құрама Штаттарында да, Үндістанда да ер адамдар 80 жасқа дейін өмір сүреді. T F
- d) Америкадағы орташа жас Үндістандағы орташа жастан төмендеу. T F

Тапсырма 2. Тау жүйелері [16 балл].

Тау жүйесі - бұл аумақтық жағынан біріктірілген, жалпы шығу себебі бар және морфологиялық бірлігі бар таулар (немесе олардың үлкен бөлігі). Тау жүйесі тау жоталарының, тау сілемдерінің, таулардың, тауаралық ойпаттар мен аңғарлардың жиынтығынан тұрады, ал әлем бойынша негізгі тау жүйелерінен шамамен 20 атауды ерекше юәліп көрсетеді.

Төменде тау жүйелерінің сипаттамалары берілген, соған сүйене отырып жүйенің жоғары нүктелері орналасқан елдерге атау қажет, сонымен қатар алдын-ала берілген ең жоғарғы нүктелерін тау жүйесімен сәйкестендіріңіз.

ЕСКЕРТУ: Елдер қайталануы мүмкін немесе мүлдем кездеспеуі мүмкін. Барлық тау жүйелерін жоғары нүктелерінің биіктігі бойынша кестеде көрсетілген ретпен орналастырыңыз. Сонғы жүйедегі ең биік нүктесі екі мемлекет арасында бөлінген.

Тау Жүйесі №1: Шығыс таулары (оның екінші атауы) - бұл сол еліндегі ең маңызды тау жотасы және әлемдегі құрлық жоталарының ұзындығы бойынша бестікке кіреді. Ол Дауан аралынан 3500 шақырымнан астам жерде, елдің солтүстік-шығысындағы әйгілі бұғазда, түбектің солтүстік шетінде орналасқан, ары қарай валлий халқының отанының құрметіне арналып аталған штаттың шығыс жағалауын бойлай өтіп, Ұлыбритания патшайымы деп аталатын штаттағы Грэмпианстағы Орталық жазыққа еніп кеткенге дейін батысқа қарай бұрылады. Бұл жотаның ені шамамен 160 км-ден 300 км-ге дейін өзгереді. Бұл аймақта үлкен көк таулар, Гондвана тропикалық ормандары және Дүниежүзілік мұра аудандарының ылғалды тропиктері орналасқан.

Тау Жүйесі №2: Бұл тау жүйесі Орталық Азияда орналасқан тау жоталарының үлкен жүйесі. Оның ең төменгі нүктесі - теңіз деңгейінен 154 м (505 фут) төмен орналасқан Турфан депрессиясы. Бұл таулардың ең алғашқы тарихи атауларының бірі сюнну Цилян сөзімен байланысты болуы мүмкін. Тан тарихшысы Ян Шигтің айтуы бойынша, Qilian - бұл сюнну деген сөз, ол аспан деген мағынаны білдіреді, сәйкесінше жүйенің атауы аспан тауларын немесе Аспанды тауды білдіреді. Қытай тіліндегі атау, ең алдымен, таулардың дәстүрлі қырғыз тіліндегі - Тәнир таудың тікелей аудармасы. Бұл таулар Тенгризмде қасиетті және оның екінші ең биік шыңын "рухтардың иесі" деп аударуға болады.

Тау Жүйесі №3: Бұл жүйе әлемдегі ең ұзын континенталды тау жотасы болып табылады, ол инктердің мекенінің батыс шеті бойымен үздіксіз таулы жерлерді құрайды. Бұл жотаның ұзындығы 7000 км, ені 200-ден 700 км-ге дейін (18° оңтүстік пен 20° оңтүстік ендік арасындағы ең кең) және орташа биіктігі шамамен 4000 м (13000 фут). Олар солтүстіктен оңтүстікке қарай жеті ел арқылы өтеді. Ұзындығы бойынша тау жүйесі аралық ойықтармен бөлінген бірнеше жоталарға бөлінеді. Тау жүйесінде бірнеше биік үстірттер бар, олардың кейбірінде Кали, Арекипа, Медельин, Букараманга, Мерида сияқты ірі қалалар орналасқан. Альтиплано үстірті - әлемдегі Тибет үстіртінен кейінгі екінші биіктік. Бұл жоталар өз кезегінде климатқа негізделген үш негізгі бөлімге топтастырылған: тропикалық таулар, құрғақ таулар және ылғалды таулар.

Тау Жүйесі №4: Бұл тау жотасында сталактитты үңгірлер өте көп орналасқан. Олар алғаш рет 480 миллион жыл бұрын, ордовик кезеңінде пайда болды. Бұрын олар табиғи

эрозияға ұшырамас бұрын Альпі тәрізді биіктікке жеткен. Тау тізбегі шығыстан батысқа қарай жүруге кедергі болып табылады, өйткені ол шығыстан батысқа қарай көптеген магистральдар мен темір жолдарға қарама-қарсы орналасқан бірқатар ауыспалы жоталар мен аңғарларды құрайды. Елдің геологиялық қызметі бұл таудың бірнеше физикалық-географиялық ауданнан туратынын бөліп көрсетті. Олар: Акадия таулары, теңіз жазығы, Нотр-Дам таулары және Мегантик таулары, көк жоталар, алқап және жоталар, Сент-Лоуренс алқабы, ішкі Үстірт, Жаңа Англия провинциясы және Адирондак аудандары.

Тау Жүйесі №5: Бұл тау жүйесі - екі кіші тау жүйесінен құралған. Сонымен қатар Тынық мұхитының от сақинасының Шығыс жартысын құрайтын жанартау доғасының қаңқасы. Солтүстіктен оңтүстікке қарай қиылысатын және параллель жоталардың бұл тізбегі Аляска жотасы мен Аляскадағы Брукс жотасынан басталып, Юкон арқылы Канаданың Британдық Колумбиясына өтеді. Колумбияның параллель тауларымен және таулар мен аралдардың жағалау жоталарымен бірге жартасты таулардың негізгі белдеуі Британдық Колумбия мен Ванкувер аралы арқылы жалғасады. Америка Құрама Штаттарында жүйенің бөліктеріне жартасты таулар, каскадтар және әртүрлі кішкентай жағалау жоталары кіреді.

Тау Жүйесі №6: Бұл тау жотасы Виктория жерінің солтүстік бөлігіндегі Адар мүйісінен Коутс жеріне дейінгі бүкіл континент арқылы созылатын (негізінен шөгінді) шөгінді тау жыныстарынан құралған таулар. Бұл таулар материкті Шығыс және Батыс бөліктерге бөледі. Олар көбінесе кіші жоталарға бөлінетін жеке аталған тау топтарының қатарын қамтиды. Бұл жотаны алғаш рет Джеймс Кларк Росс 1841 жылы кейінірек Росс мұздығы деп аталған жерде көрді. Тама шыңдары мен құрғақ алқаптары материктің мұзсыз жерлерінің бірі болып табылады, олардың ең биік жері теңіз деңгейінен 4500 метрден (14800 фут) асады. Мак-Мердо құрғақ алқаптары Мак-Мердо бұғазының жанында орналасқан және ерекше табиғи құбылысты қамтиды. Ол құбылыс - жауын-шашынның шектеулі болуына және аңғарлардағы мұздың абляциясына байланысты қар мен мұзсыз ландшафттар. Мұзбен қоршалған оқшауланған шыңдар нунатак деп аталады.

Тау Жүйесі №7: Бұл таулар - Азиядағы ең ұзын тау тізбектерінің бірі, ұзындығы 3000 шақырымнан асады. Кең мағынада бұл тізбек Тарим бассейнінің оңтүстігінде Тибет үстіртінің солтүстік жиегін құрайды. Дәлме-дәл өлшемі осы диапазонда өзгеріп отырады. Ежелгі дереккөзде бұл тау жүйесін Қытайдың орталығы арқылы өтетін тау белдеуін белгілеу үшін қолданғанын көрсетеді, олар: Алтын Таг, Цилиан және Цинь тауларымен бірге. Дәл осы дереккөз осы тау жотасын Тарим бассейнінің оңтүстік жағының жотасын құрайтын бөлігі деп санайды, содан кейін Алтын Тагтың оңтүстігінде шығысқа қарай жалғасады. Сыма Цянь (Қытай тарихшысы) император Сяоу-Ди сары өзеннің көзін табу үшін адамдарды жібергенін және бұл тау жүйесіне атауды сол өзенге байланысты бергенін жазады. Бұл атау классикалық қытай мәтінінде "таулар мен теңіздер классикасы «жартылай мифтік орын» ретінде пайда болған.

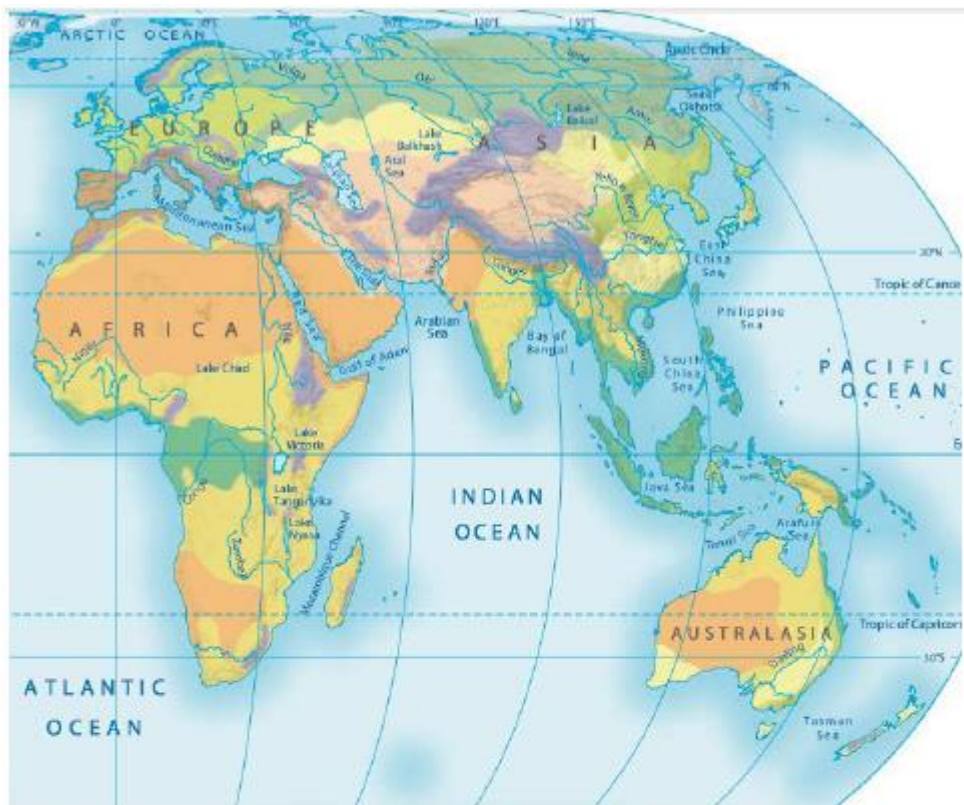
Ел	Тау жүйесі	Ең жоғарғы нүктесінің атауы	Биіктігі, м
			6960
			6193

			4530
			2230
			7723
			2037
			7439

Бағалау: мемлекетті дұрыс анықтаса - 0,6875 (max – 5,5 балл), тау жүйесін дұрыс анықтаса - 0,5 (max – 3,5 балл), ең жоғары нүктесін дұрыс анықтаса – 1 (max – 7 балл) .
Барлығы 16 балл.

Тапсырма 3. Карталармен жұмыс [14 балл].

Төмендегі сұрақтарға жауап беру үшін 2-суреттегі картаны және төмендегі сөздер банкіндегі сөздерді қолданыңыз. Сөздер банкіндегі барлық сөздер қолданылмайды. Кейбір сөздерді бірнеше рет қолдануға болады. Сөздерге жалғау жалғауға болады.

Key
World biomes (ecosystems)

Light blue	Polar
Blue	Tundra
Dark green	Coniferous forest
Light green	Temperate deciduous forest
Yellow	Temperate grassland
Brown	Mediterranean
Light yellow	Savanna
Dark green	Tropical rainforest
Orange	Hot desert
Light orange	Cold desert
Purple	Mountain

2 сурет

Сөздер банкі: Тундра, Саванна, қоңыржай орман, тропикалық орман, Калахари, Араб, Қарақұм, Патагония, катал, жұмсақ, құрғақ, ылғалды, Жерорта теңізі, Ресей, Аустралия, Англия, ыстық, суық, ашық, бұлтты, Франция, Қытай, Гоби, Сахара.

1. [5 балл] Бұл картада өте үлкен шөлді аудандар көрсетілген. Солтүстік Африкада _____ деп аталатын ыстық шөлді аймақ басым, ал _____ шөлі өзімен аттас Батыс Азия түбегінің көп бөлігін алып жатыр. Ұлы Виктория мен Ұлы құмды шөлдерді _____ табуға болады. Орталық Азияның негізгі суық шөлді аймақтарына _____ мен _____ кіреді.

2. [4 балл] Пириней түбегі мен Италия негізінен Африканың солтүстік жағалауы сияқты _____ биомында орналасқан. Бұл биомада әдетте қыста _____, жазда _____ және _____ жағдайлар болады.

3. [2 балл] _____ солтүстік бөлігі турдралық әрі қылқанжапырақты орман биомдарынан тұрады. Үндістанның батыс жағалауында _____ биомы орналасқан.

4. [3 балл] Тундра биомына қатысты әрбір тұжырымды оқып, оның дұрыс-бұрыстығын True(шынайы) немесе False (қате) арқылы белгілеңіз:

- a) Әдетте ағаштан тундраның барлық биомында кездеседі. T F
- b) Тундра биомдары басқа биомдармен салыстырғанда өте жоғары биологиялық әртүрлілікке ие. T F
- c) Мәңгі тоңның солифлюкциясынан көмірқышқыл газы босап шығады. T F

Тапсырма 4. Есептер [10 балл].

Төмендегі үш тапсырма бойынша шешу әдістері мен жауаптарын жазыңыз:

1. Меридианның 180 градусында жергілікті уақыт бойынша 14 сағат болса, нөлдік меридиандағы нақты уақытты анықтаңыз? [3 балл]
2. 1:450 000 масштабтағы планда темір жол стансасы мен карьердің арасындағы қашықтық 2,6 м құрайды. Екінші планда бұл қашықтық 7,8 см құрайды. Екінші планның масштабы қандай [4 балл]
3. Ұзындығы 2 км болатын көше планда ұзындығы 8 см сызықпен көрсетілсе, планның масштабы қандай болады? [3 балл]

Тапсырма 5. Мемлекеттер [20 балл].

Мемлекеттердің атауларын олардың сипаттамалары бойынша табыңыз және барлық 7 пункттан өтіңіз.

- 1) [2 балл] Бұл ел материктің ортасында орналасқан. Оның астанасы елдің ең шетінде орналасқан, ел халқының 10 пайызы мүлде басқа тілде сөйлейтін адамдардан тұрады. Ең биік нүкте - 8412 фут.
- 2) [2 балл] Бұл мемлекеттің Үнді мұхитының жағалауында өзінің теңіз империясын болды. Елорданың атауы бір атақты хош иісті дәмнің атауымен сәйкес келеді. Елдің көп бөлігін шөлдер алып жатыр, ал жағалаудың жанында аласа таулар орналасқан. Елдің оңтүстігінде тауларда басқа тілдерде сөйлейтін адамдар тұрады, сонымен қатар сол таулы аймақта ауыл шаруашылығы мүмкін болатын жалғыз ылғалды жер бар.
- 3) [2 балл] Бұл елдің халқы Қазақстан халқына қарағанда біршама көп. Оның шетінде әлемнің үшінші үлкен көлі орналасқан, оны кейде елдің атауы деп атайды, ал оның аумағында алтын көп.

- 4) [2 балл] Бұл елдің көп бөлігін жазықтар алып жатыр, бірақ елдің шетінде материктің ең биік таулары орналасқан. Ол таулардың екінші жағында жасырылып отырған мемлекетпен оңтүстіктегі быр аралды бөлісіп иеленетін тағы быр ел орналасқан. Халқы жүз миллионнан аз.
- 5) [2 балл] Бұл ел картоп елі деп аталады және ол басқа картоп елімен шектеседі. Теңізге және осы елдегі ірі қаланың атымен аталған шығанаққа шығу жолы бар. Бұл ел Американы отарлауға тырысты.
- 6) [2 балл] Бұл елде тұщы су жетіспейді, тығыз қоныстанған және басқа тілде сөйлейтін көрші елмен аумақтық дау-дамай мен жерге талас бар.
- 7) **Жасырылған елдерді тапқан соң**, солардың атауларындағы әріптер арқылы шығатын елдерді 3 сөйлем арқылы сипаттаңыз. Реттілікті сақтауды ұмытпаңыз.
- а) Жасырылған елдердің бас әріптерінен құралған ел. [1 балл] + [3 балл сипаттамаға]
- б) Жасырлаған елдердің соңғы 4 бас әрпінен құралған ел. [1 балл] + [3 балл сипаттамаға]

Жалпы: 100 балл.

Олимпиаданы аяқтадыңыз!